

Kornoelje

Najaar 2018 – Nummer 71

IVN Vries

Plantenruilbeurs op Landgoed Bosch en Vaart

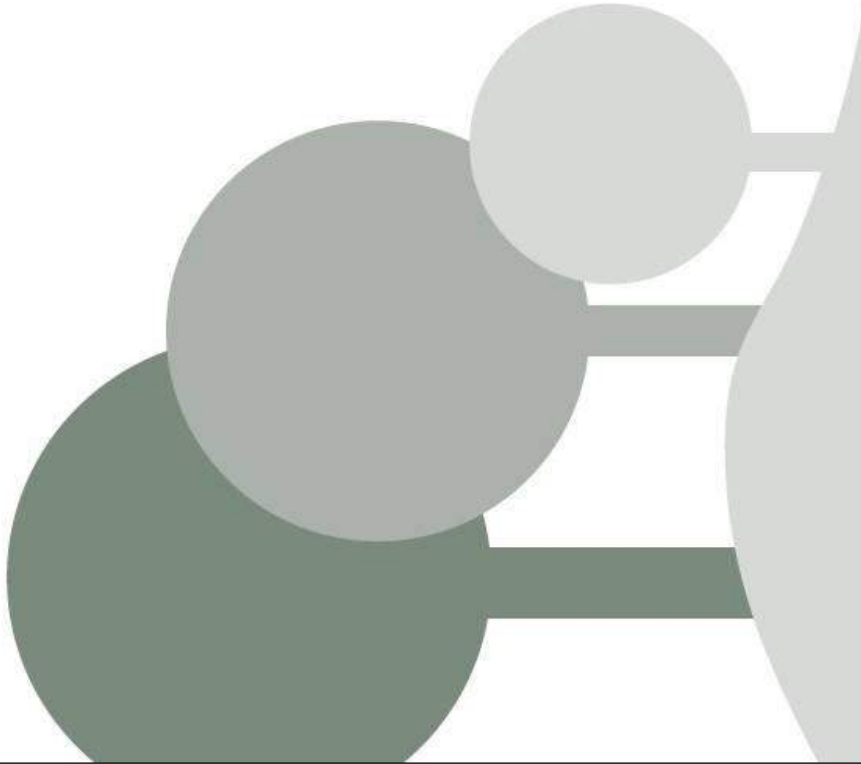

Foto boven: Anco Bierman

Foto onder: Annemarie de Vries

Inhoud

Voorwoord _____	3
Steenuilen in het nauw: alle hens aan dek _____	4
Met een bouwtekening aan de slag! _____	8
Een verstekeling in de snijbiet _____	9
Een kleine selectie van leuke waarnemingen uit mijn natuurnotitieboekje ____	10
De Vlindertuin _____	11
Kinderspeldagen 2018 _____	12
Blote voetenpad _____	13
Vogelatlas van Nederland _____	14
Erik van Ommen Brandganzen _____	15
Koken uit de natuur _____	17
Jonge kerkuilen in Vries _____	18
Slimme paardenbloem _____	20
Daling insecten _____	26
Insecten tellen _____	27
Een week vrijwillige vogelwachter op Texel. _____	29
Weide- en watervogels spotten in de Oostpolder _____	31
Jeugdactiviteit IVN Vries: Toveren met herfstvruchten _____	32
Op een mus _____	32
Vogels in mei 2018 _____	33
Drie hoogtepunten in natuurbeleving _____	35
De Belevingstuin van Visio De Brink _____	36
Activiteitenprogramma IVN Vries 2018- 2019 _____	37
Jeugdactiviteiten IVN Vries _____	39
Activiteitenprogramma IVN Eelde-Paterswolde najaar 2018-voorjaar 2019 ____	40
Najaarsprogramma IVN Zuidlaren _____	41
Dassen in het Holtveen _____	43
Op weg naar verduurzaming _____	43
Colofon IVN Vries _____	44

hoveniersbedrijf

Sander Bosch bv

mobiel: (06) 51 31 64 62

postadres

Postbus 47

tel. (0592) 54 20 69

fax (0592) 54 43 24

9480 AA Vries

Assen

info@sander-bosch.nl

www.Sander-Bosch.nl

Ketellapperstraat 57

9403 VS Assen

Voorwoord

Op het moment dat ik dit voorwoord schrijf is het nog prachtig weer. Wat een heerlijke zomer was het. Wel een beetje droog, maar het is verbazend hoe snel de natuur zich herstelt na een buitje regen. Sommige planten geven zelfs nog een nabloei. Het is mooi om ons heen.

Ook ons IVN-leven bloeit weer op nu de herfst begint. Lezingen, excursies, jeugd-activiteiten, landschapsonderhoud etc. worden opgepakt. In ons programma leest u er meer over.

We zien u graag komen.

Bijzonder leuk is dat we een nieuwe werkgroep Steenuilen hebben, samen met IVN Eelde/Paterswolde. Er is in het afgelopen voorjaar/zomer van alles gedaan om in het najaar de oude kasten te kunnen controleren en nieuwe te plaatsen. Verderop leest u van alles daarover.

Bestuurlijk gezien is deze herfst ook een beetje bijzonder. Na veel voorbereidend werk op landelijk en lokaal niveau vragen we nu de leden in te stemmen met de nieuwe statuten. Deze statuten zijn voor alle IVN afdelingen qua opzet dezelfde en aangepast aan de huidige tijd. Op de ALV volgend jaar wordt het nieuwe, bijpassend huishoudelijk reglement geagendeerd.

Kortom, we zijn op vele terreinen bezig om onze afdeling actief en bestuurbaar te houden.

En geniet opnieuw van onze mooie Kornoelje.

Met een vriendelijke groet,
Kor Mulder, voorzitter

NB Op de website is de Kornoelje helemaal in kleur te zien

Steenuilen in het nauw: alle hens aan dek

Het gaat niet goed met de populatie steenuilen in onze gemeente en naaste omgeving. In de laatste tien jaar kwam het uiltje steeds meer in de verdrukking. Op verzoek van de overkoepelende Steenuilenwerkgroep Drenthe werd in februari van dit jaar de Steenuilenwerkgroep IVN Eelde-Paterswolde-Vries opgericht met als doel de steenuil nieuwe kansen te bieden in een verarmde leefomgeving. De helpende hand bleek maar al te zeer hard nodig te zijn. We gingen bij de werkgroep op bezoek en staken ons licht op over het wel en wee van het kleine vogeltje dat in de rangorde van uilen op de laagste trede van de ladder staat.

Twee kogelronde, groene ogen staren ons vanaf het computerscherm aan. De zwarte pupillen maken dat de blik doordringend is. Belerend haast. Ernstig. Streng. De strakke blik komt haast verwijtend over. Maar ook hulpeloos en zelfs uitdagend, raadselachtig. Kortom: de aanblik van het steenuilenjong doet je wat. Dat vinden Anne van der Zijpp en Erna van Elk van de

Steenuilenwerkgroep ook. Ze leggen uit dat het met de steenuilen in onze gemeente en in de naaste omgeving daarvan niet zo goed gaat. De laatste jaren komt de steenuil steeds minder in onze contreien voor. De 15 vrijwilligers van de werkgroep hebben zich het lot van de uil aangetrokken en doen er alles aan om de populatie op te krikken en dat betekent hard werken.

Bij de keuterboerderij

De steenuil is een cultuurvolger. Dat betekent dat de leefomgeving van de kleine roofvogel gezocht moet worden op plekken waar nog sprake is van een 'kleinschalig landschap'. Een rommelig erf bij een keuterboerderij is een eldorado: niet alleen de

kat is dol op de muizen die in een oude boerenschuur wonen, ook de steenuil weet ze te vinden. Een meidoornhaag zit vol insecten en kevers die niet te versmaden zijn. De vliegen die boven een welriekende mesthoop of de paardenvijgen en koeienvlaaien in de wei hangen vormen een welkome afwisseling van het menu. Waar vee loopt is mest. En waar mest ligt vinden we regenwormen. En die regenwormen gaan er bij de steenuil in als koek.

Alles strak en netjes

Helaas zijn veel keuterboeren in onze omgeving verdwenen en daarmee het allegaartje op het erf. De boerderijtjes werden opgekocht en verbouwd tot een landelijk gelegen stede, omgeven door een nieuw aangelegde siertuin waar de robotmaaier het gazon strak houdt en waarvan de grassprietten groen gehouden worden door kunstmest, al dan niet met onkruidverdelger. Niks geen mesthoop

en meidoornhaag. De oude boerenschuur heeft plaats gemaakt voor een recht toe recht aan garage waarin de bolide(s) van de nieuwe eigenaar prijken. En de steenuil? Die heeft het nakijken nu de ecologie plaats heeft moeten maken voor het brede terras, het zwembad en de jacuzzi...; de natuurlijke leefomgeving van de steenuil is opgeofferd door de mens die zo graag 'buiten' wil wonen, maar dan anders dan de keuterboer in vervlogen tijden.... Dat betekent dat elders naar een habitat gezocht moet worden en dat valt in het gecultiveerde landschap niet mee omdat een plek om te nestelen dikwijls niet voorhanden is. "Dat is in Zuid-Frankrijk trouwens wel anders", legt van der Zijpp uit. "Daar vinden we tal van verlaten dorpjes die deels vervallen zijn tot ruïnes, steenhopen. Op die plekken gedijt de steenuil prima! Hier moeten we kunstmatig een leefomgeving creëren door het plaatsen van nestkasten."

Steenmarters

En dat doet de Steenuilenwerkgroep in onze gemeente en daarbuiten. Het bieden van een nestplaats biedt helaas niet voldoende soelaas omdat er nog een ander gevaar dreigt. Het komt regelmatig voor dat een nest wordt bezocht door een steenmarter die het op de eieren heeft voorzien en op de jongen. Er is lang nagedacht over een manier om deze onverlaat tegen te houden. En gelukkig is er een

Foto: Fred Zandinga, steenmarter

oplossing gevonden. Oude nestkasten worden vervangen door nieuwe exemplaren die voorzien zijn van een getrapte ingang waardoor de steenmarter het nest niet kan bereiken omdat er een extra tussenschot is aangebracht. Toch weten marters deze houten belemmering soms stuk te knagen met alle gevolgen van dien. Er wordt nu geëxperimenteerd met ander materiaal.

Nestkasten

Er hangen in Eelde-Paterswolde, Vries, Bunne, Winde, Donderen en Peize weliswaar nestkasten, maar deze moeten allemaal worden vervangen. De werkgroep heeft er de handen vol aan gehad om na te gaan op welke plekken al kasten aanwezig zijn. Een goed overzicht hiervan ontbreekt grotendeels. Op dit moment zijn er zo'n 60 stuks geïnventariseerd die voor een deel al marterproof zijn gemaakt en/of zijn vervangen vanwege houtrot.

In het voorjaar wordt er gekeken waar zich broedplaatsen van steenuilen bevinden. Erna van Elk legt uit hoe dat in z'n werk gaat: "We blazen op een speciaal fluitje. Het geluid komt overeen met de roep van een mannetjesuil. Ook laten we dit geluid wel via de smartphone horen. Het mannetje denkt dan dat een indringer zijn territorium is binnen gevlogen. Als een mannetje reageert betekent dat meestal dat het vrouwtje ook aanwezig is. We weten dan waar een nestkast is geplaatst, en of vervangen moet worden of waar een natuurlijk nest zit".

De eerste stappen

In het afgelopen jaar heeft de werkgroep al een aantal successen geboekt. Er zijn in de voorbije maanden maar liefst 13 jonge steenuilen geringd. Bij het bezoeken van één nest bleken twee jongen geen ouders meer te hebben. Waarschijnlijk waren ze ten prooi gevallen aan de moordlust van een steenmarter. Het tweetal werd daarop intensief gevoed met eendagskuikens en zo grootgebracht. Naast de inventarisatie van broedgevallen en het vervangen van nestkasten wordt ook veel aandacht aan de leefomgeving van de uilen besteed. Zo wordt boeren geadviseerd geen waterbakken te plaatsen onder een broedplaats. Jonge steenuilen verlaten al vroegtijdig het nest

en lopen dan over de takken van een boom of bijvoorbeeld over de dakrand van een schuur. Niet voor niets worden ze daarom 'takkelingen' genoemd. Maar al te gemakkelijk vallen ze naar beneden en verdrinken ze in de bak met water. Daarnaast worden mensen gestimuleerd hun erf wat anders in te richten, bijvoorbeeld door het planten van een meidoornhaag of een rij knotwilgen. Niet voor niets vermeldt een bekend kinderlied dat 'de uil in de olmen zat'.

Crowdfundingactie en menskracht

Het vervangen van nestkasten is bittere noodzaak. Daarvoor is materiaal nodig en dat materiaal kost geld. Daarnaast zijn goedgekeurde ladders onontbeerlijk en zijn ook valharnassen nodig. Zonder financiën is het haast ondoenlijk voor de werkgroep om de steenuilen te helpen. Uw steun is daarom hard nodig. Daarom heeft de werkgroep een crowdfundingactie op touw gezet. Wilt u de activiteiten steunen en de steenuil een toekomst bieden, dan kunt u een bijdrage storten op rekeningnummer NL19 RABO 0366 5693 09 van het IVN in Vries onder vermelding van Steenuilenwerkgroep EPV. De steenuilen zullen u heel dankbaar zijn voor uw bijdrage.→→

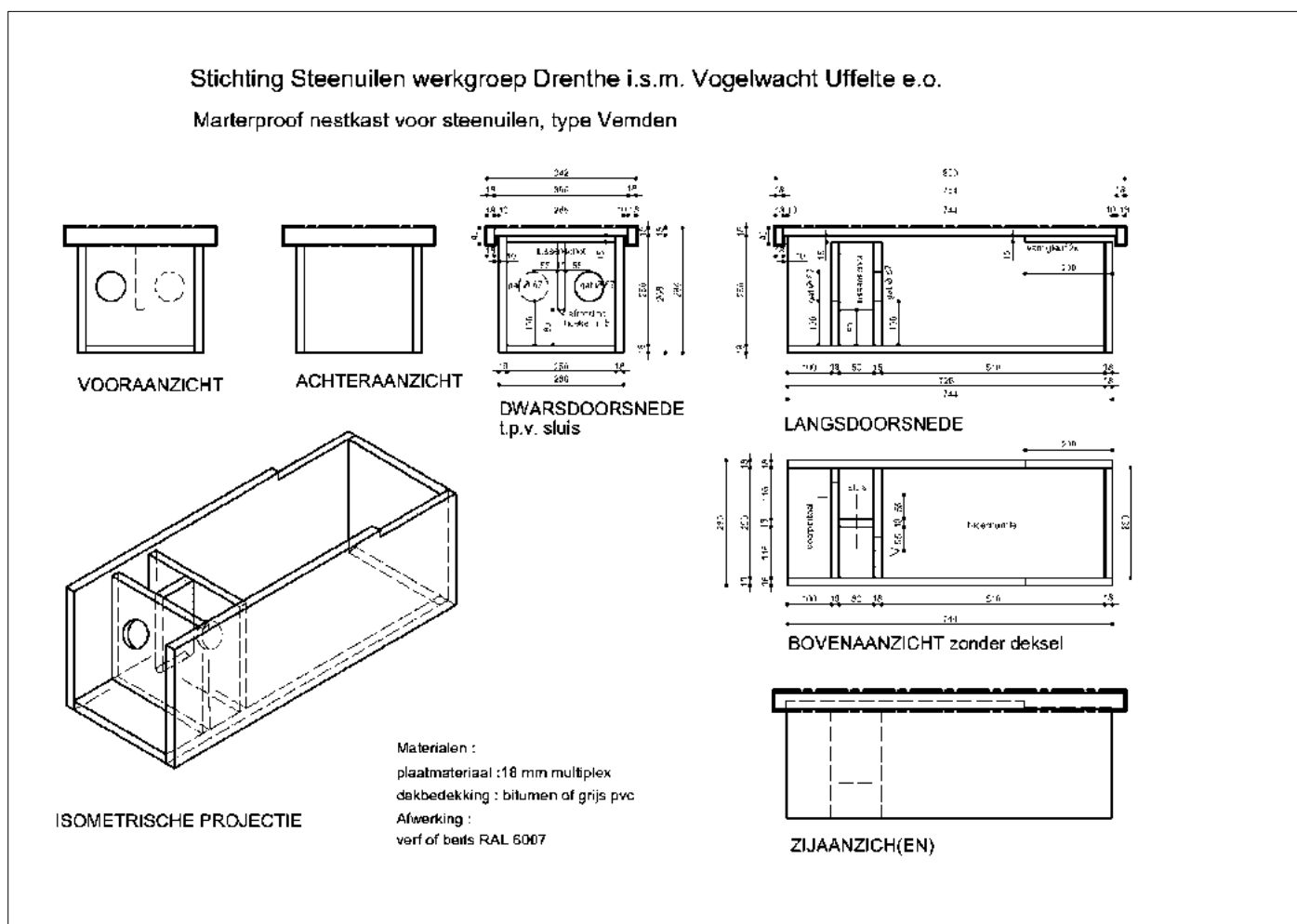
O, ja: mocht u ook de handen uit de mouwen willen steken om de steenuil voor uitsterven te behoeden, meld u dan aan als vrijwilliger. De werkgroep kan wel wat nieuwe, en waar mogelijk jonge aanwas, gebruiken. Voor meer informatie kunt u bellen met Anne van der Zijpp, tel. 050-3096970 of 06-10372451.

Frans Nuninga

Foto's van de steenuilen: Jakob Keun

Met een bouwtekening aan de slag!

In de steenuilenwerkgroep werd besloten (zie ook het artikel van Frans Nuninga) om het huidige gebied waarin uilenkasten waren geplaatst uit te breiden. De afstand tot het oude "gebied" zou dan niet meer dan 500 meter moeten bedragen. De nieuwe kasten komen op die manier buiten het huidige gebied rond Norg en Donderen terecht, richting Vries.

Er was een bouwtekening beschikbaar van een beveiligde steenuilenkast. In de vakantie op de kampeertafel schoof Kor Mulder net zo lang met de bouwtekening over het formaat van het beschikbare materiaal tot er een maximaal aantal kasten

tegen een minimale prijs kon worden gemaakt. De kosten kwamen zo op € 25,00 per kast. Die kosten worden op dit moment gedeeld door Eelde, Paterswolde en Vries. De werkgroep overlegt op dit moment over de plaatsing van de nieuwe kasten.

Annemarie de Vries

Foto's: Anco Bierman

Natuur moment

Een verstekeling in de snijbiet

Met vakantie in Noordwolde, haalde ik biologische groenten in de Kloostertuin. De verse snijbiet ging de koelkast in. Twee dagen later stond snijbiet op het menu. Toen ik de zak leegde, zag ik opeens iets zwarts. Een kleine versteende salamander! Ik dacht dat hij dood was en legde hem op het kampeertafeltje om een foto te maken. Dat gebeurde. Toen ik hem op wilde pakken, leek het of er iets bewoog en ik legde hem weer neer. Roerloos lag hij daar. Ik realiseerde me dat hij koudbloedig was en zojuist een langdurig verblijf had meegemaakt in een "koelcel". Afwachten dus maar. Een poosje later bewoog er inderdaad een pootje en toen ging het vlugger. Hij leefde nog! Toen hij helemaal was bijgekomen heb ik hem aan de rand van het kampeerterrein in vochtige houtsnippers onder natte struiken gezet. Hij was in een oogwenk verdwenen. Wat een opluchting!

Annemarie de Vries

Een kleine selectie van leuke waarnemingen uit mijn natuurnotitieboekje

Observaties van een reegeit met jongen

29 april '18. Een reegeit achterin het weiland, achter ons huis. Het gras is zo hoog dat je alleen haar witte kontje ziet .

7 mei '18. Een reegeit zien "laveien" (grazen) en af en toe "zekeren" (stilhouden en oren spitsen). Nicolien gebeld en gevraagd of ze ervoor wil zorgen dat er niet gemaaid wordt in het weiland. We vermoeden dat de geit zwanger is en binnenkort

gaat bevallen.

4 juli '18. Terug van onze vakantie in Frankrijk.

We zitten om 18 uur buiten . Gerri gebaart naar mij dat er iets in het weiland te zien is. En ja ik zie het ook: een reekalfje! En even later nog een! Ik "bevries": ga stil en weinig bewegend zitten kijken. Zeker een uur lang, terwijl Gerri foto's maakt. Ze zijn aan het laveien en af en

toe staan ze even stil en spitsen hun oren. We zien ze reageren op het blaten van schapen aan de overkant van de weg. Het verkeer schijnt ze nauwelijks te storen. Dat allemaal op een afstand van nog geen 100 meter. Ook zien we een van de twee even door de achterpoten zakken om iets te doen (poep? plas?). Moeder hebben we niet gezien.

8 juli '18. Twee reekalfjes met hun moeder. Tien minuten lang geobserveerd door de verrekijker en foto's gemaakt. Gezien hoe

een kalfje aan het keutelen was. En ook hoe op een gegeven moment beide kalfjes naar hun moeder huppelden en gezoogd werden. Ze stootten tegen de onderbuik en gingen dan drinken. Dat duurde een paar minuten, daarna gingen ze weer laveien. Toen ze op de Norgerweg een knetterende motorfiets hoorden vlogen ze in de bosjes.

*Tekst: Paul van der Veur
Foto's: Gerri van der Veur*

De Vlindertuin

Zoals iedereen ervaren heeft was het deze zomer zeer warm en droog. In de vlindertuin zag je sommige planten al snel verdorren en sommige kwamen helemaal niet in bloei, zoals de Phlox.

Ik heb die planten geprobeerd te redden door ze om de 3 dagen enkele emmers water te geven. Ook de Rododendron had het moeilijk en die struiken heeft Kor gered door ze regelmatig water te geven. Wel heeft de Vossenbes het loodje gelegd.

De vlinders zag je met de warmte niet zoveel. Wel waren er veel witjes.

In de nazomer zag je nog veel Atalanta's, het Bont zandoogje en verder het Klein geaderd witje, het Klein koolwitje en het Groot koolwitje.

De aantallen nachtvlinders liepen ook schrikbarend terug.

In de tuin van Kor Mulder in mei 2014 geteld: 67 macrosoorten en 13 micro's. Nu in mei 2018: 19 macro en 4 micro's.

Nu is het niet op alle plekken waar ik nachtvlinders tel zo slecht gesteld, maar de aantallen zijn gemiddeld zeker met 30% afgenomen.

Tekst en foto: Wil Folkers

En daar stond de vossenbes.....

Kinderspeldagen 2018

*Kinderspeldag met IVN-activiteiten in de Hondstongen op woensdagmiddag
29 augustus*

Ongeveer 50 basisschoolkinderen uit Vries van 8 tot 10 jaar fietsten naar het natuurgebied van de Hondstongen van Het Drents Landschap. Ze werden verdeeld over drie groepen en beurtelings waren ze actief bij het "Blotevoetenpad", de Struuntasopdrachten en het zoeken van heideplanten en beestjes vangen.

De kinderen werden begeleid door de IVN werkgroep jeugdactiviteiten, bestaande uit Inneke Brouwer, Bram Visch en Paul van der Veur.

Hiernaast volgt het verslag van één van de activiteiten: het Blote voetenpad, begeleid door Inneke.

Brink 10, 9481 BE Vries

info@brink10.nl

www.brink10.nl

Blote voetenpad

De voorbereiding

Aan de rand van de Hondstongen ligt een pad, dat bebost is. Daar hebben we het blote voeten pad aangelegd in vakken. De vakken werden afgebakend met boomstammetjes. Die vakken lagen verspreid over het hele pad. Zodoende konden de kinderen ook tussendoor het lopen op een gewoon pad ervaren.

In de vakken lagen: cacaodoppen, houtsnippers, stro, zaagsel, blad en schelpen (2x). Ook konden de kinderen over twee boomstammetjes lopen.

Aan het einde van het pad stond een emmer water met een handdoek om de voeten weer schoon te maken.

Cacaodoppen↑

Twee aan twee over het blote voetenpad

Rond kwart over een vertrokken 55 kinderen op de fiets vanaf de Brink en rond half twee kwamen ze bij ons aan op de Veenweg.

Op de Brink waren de kinderen al in drie groepen gedeeld. De groepen rouleerden en elke groep had 45 minuten om aan de activiteit deel te nemen.

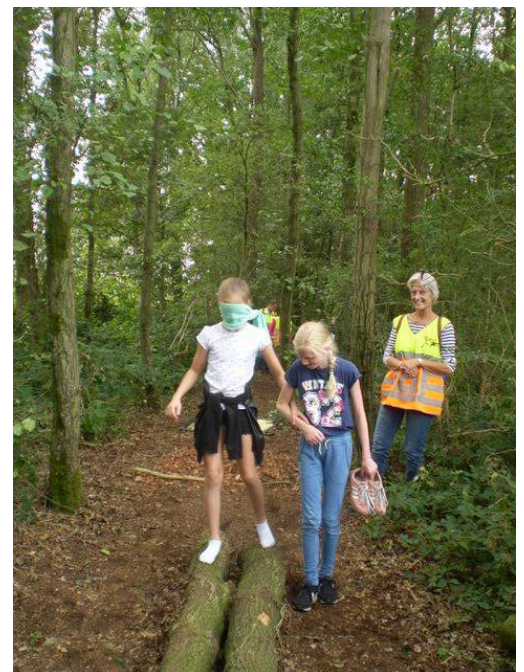
De kinderen gingen twee aan twee over het blote voetenpad, de één geblinddoekt, het andere kind begeleidde dan het kind met blinddoek.

Ze konden ook op hun sokken lopen als ze dat wilden.

Aan het einde van het pad moesten de kinderen even wachten op elkaar en dan

Twee aan twee↑

Over de boomstammetjes

konden ze de rollen van begeleider en loper wisselen.

Voelzakjes naast het pad

Ook waren er onderweg voelzakjes. Daar zat van alles in, papaverzaaddozen, eikels, dennenappels, vuurstenen, kleine bloembolletjes en walnoten.

Dat het spannend maar ook leuk was, was te horen. Er was veel geroep en gegil.

Soms was er een kleine opstopping, maar over het algemeen konden de

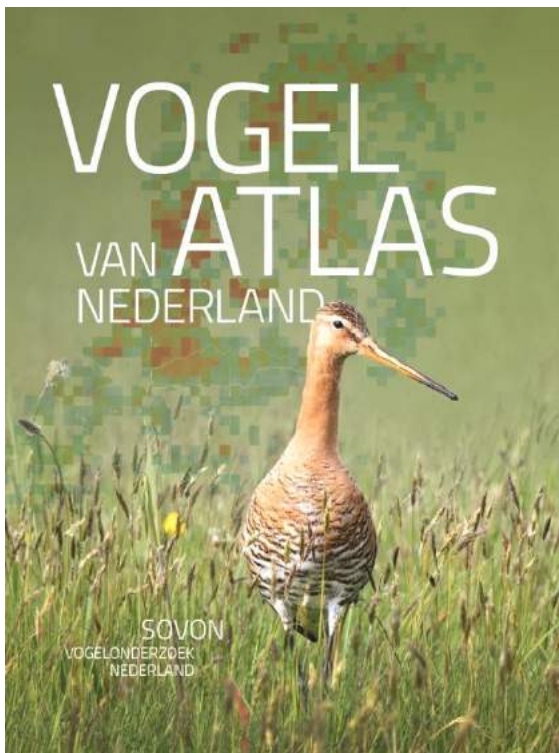

kinderen rustig het pad en de zakjes verkennen.

Aan het einde van het pad, was er wat drinken en daarna konden de kinderen door naar de activiteit van Bram.

Wat een geluk dat het zonnig en droog weer was.

*Tekst en foto's: Inneke
Brouwer*

Vogelatlas van Nederland

Het is bijna zo ver. De vogelatlas van Nederland is vanaf 24 november 2018 beschikbaar en kost € 60.

De voorverkoop is na de zomer gestart. Een inblikexemplaar is te zien op de website:

www.vogelatlas.nl

Zo is bijvoorbeeld eenvoudig te zien dat een aanzienlijk deel van Nederland leeg is wat de Grutto betreft. In Drenthe is nog een atlasblok met meer dan 50 broedparen Grutto, namelijk ten noorden van Coevorden. Ten noorden van Amsterdam is nog een atlasblok met meer dan 500 broedparen Grutto. *Anne Hielke van der Meulen*

*penseelstudies
van brandganzen*

SLAGER ZIELSTRA

MEER DAN VLEES

Nieuwe Rijksweg 13
9481 AN Vries
0592542298

gzielstra@gmail.com
www.slagerzielstra.nl

WINNAAR DROGE
WORSTEN TEST 2012
DVHN

ONTLUIKEND GROEN

BLOEM & GROEN STYLING

Brinkstraat 3 - 9481 BJ Vries - Tel. 0592-543056

Bruidswerk
Rouwbloemwerk
Abonnementen
Workshops
Online bloemwerk bestellen

www.ontluikendgroen.nl

FIT4YOU

BEWEGINGSCENTRUM

Koken uit de natuur

Op Hemelvaartsdag was er de activiteit “Koken uit de Natuur”. Het IVN Vries organiseerde die dag samen met “Plaats de Wereld”. Tijdens een wandeling richting de Eswal, via de tuin van Kor Mulder, liet Yvonne Westerhof de ruim twintig deelnemers eetbare planten en bloemen herkennen. Die mochten geoogst worden.

De kinderen en hun ouders of grootouders plukten zevenblad, brandnetel, dovenetel, smeerwortel en ook eetbare bloemen.

Lekkere hapjes maken

In de gloednieuwe keuken van “Plaats de Wereld” werd de oogst verwerkt tot hartige onkruidtaartjes, heerlijke

zevenbladpesto, smeerwortelrolletjes en andere lekkere hapjes. Het was een gezellige, leerzame en lekkere middag!

*Tekst en foto's:
Dick Koelewijn*

Jonge kerkuilen in Vries

Een verrassende tip

In mei nam Gerard Kusters, groenmedewerker van de gemeente en voorman van de ploeg Vries, contact op met Kor Mulder van het IVN. Op de begraafplaats “De Eswal” waren kerkuilen gesignaleerd in de werkschuur. En nog veel interessanter: ze zaten op eieren! Kor nam toen contact op met de kerkuilenwerkgroep Haren/Zuidlaren. Zij kwamen, voorzien van een enorme ladder naar de werkschuur. Door de opening aan de voorkant van de schuur konden ze bij het nest komen. Er bleken, op de tast, drie jongen in het nest te zitten. Een lichte opwindning maakte zich meester van de aanwezigen. Uitbreiding van de kerkuilenstand! De jongen zouden over een aantal weken geringd worden. De werkgroep maakte daarvoor een afspraak met Jan Doevendans. Kor werd gewaarschuwd als de datum van het ringen bekend was.

Op 22 juni was het zo ver

Het was een mooie, rustige zomeravond. Jan Doevendans uit Groningen kwam de jongen ringen. Het ringen van uilen (en andere vogels) mag alleen gebeuren door iemand die daarvoor een certificering heeft. Er worden door het Vogeltrekstation nu en dan certificeringsbijeenkomsten gehouden. In maart van dit jaar is door het Vogeltrekstation een gedragscode vogelsringen opgesteld.

De Werkgroep Kerkuilen uit Haren/Zuidlaren was bij het ringen aanwezig.

De ladder was nu niet nodig, de schuur was open. Met een katoenen zak gingen leden van de werkgroep naar het nest op zolder. Daar troffen ze twee jongen aan. Er was geen spoor van de derde te zien. In de zak gingen de twee mee naar beneden. Daar lagen alle attributen voor het ringen klaar op de bank.

De uiltjes bleven roerloos liggen

Ze leken alleen uit zachte, pluizige lucht te bestaan. Ze hielden zich doodstil en lieten zich rustig in de hand nemen of op de bank leggen. Met een glimlach van vertedering keek iedereen toe.

Jan Doevendans nam vervolgens de maat van de jongen, hij woog ze en tenslotte ringde hij ze. Alles werd opgetekend in een register. Van alle kanten werden er foto's gemaakt van dit unieke gebeuren. Iedereen wilde even het uiltje vasthouden: het was ontroerend om het mee te maken.

Tenslotte werden de kleintjes weer in het nest gezet.

De ouders van de jongen zaten een paar bomen verder op de begraafplaats de vertoning gade te slaan en wachtten daar tot al die mensen weer vertrokken zouden zijn.

Tot slot: waar is het derde jong gebleven?

Bij navraag bij verschillende uilenwerkgroepen hoorde ik dat het vaak voorkomt dat het kleinste jong wordt opgegeten door de ouders en/of aan de andere jongen gevoerd. In dit geval leek het niet waarschijnlijk dat een predator één van de jongen had meegenomen en gedood.

Annemarie de Vries

Slimme paardenbloem

Als eind april de kleur van vroege bloeiers uit de tuin is verdwenen en de planten hun energie steken in het klaarstomen van hun zaden, komt er een nieuwe kleurgolf: geel van speenkruid, dotterbloem, stinkende gouwe, gele dovenetel; wit van look-zonder-look, daslook, lenteklokje; blauw-paars van wilde hyacint, blauw druifje, vergeet-me-niet, hondsdrif en paarse dovenetel.

Daarna barst het pas echt los: weilanden geel van paardenbloemen, weilanden lila van pinksterbloemen. Pinksterbloemen doen het niet hier in de tuin, maar paardenbloemen des te beter.

Wonderlijk: je ziet mooie geeloranje bloemen en pluizige witte bollen, weilanden vol, maar wat gebeurt daartussen? Dat de gele, samengestelde bloemen fier rechtop zich staan te spiegelen aan de zon, kan mijn huis,-tuin, en-keukenverstand wel verklaren: zo bieden ze zich met stuifmeel en nectar aan bevruchtende insecten aan. Ook dat de pluizenbollen hun kop in de lucht steken ligt voor de hand: wind en kind kunnen zo de zaden alle kanten op blazen. Maar: hoe verandert het een in het ander? Pure magie?

Op zoek naar die magische verandering

Eens even kijken. Daar, plat op de grond, liggen de stelen onder het gras naast een plant. Op hun top een groen kokertje met een bruine puntmuts. Daar blijven de uitgebloeide bloemen dus, ze verstoppen zich gewoon en zijn daar stilletjes bezig met het laten rijpen van de nootjes. Licht eigenlijk ook voor de hand. Eerst sta je rechtop om bevrucht te worden, dan lig je plat in het gras in de rijpingsperiode, zodat paarden je niet af kunnen knabbelen met hun scherpe tanden en dan, zaden klaar, hup, weer de lucht in, zodat je zaden goed verspreid kunnen worden (foto 1).

Zie je ooit hoe dat gaat? Nee. Het staat of het ligt, maar hoe dat gaat geen idee. Ik heb er ook nooit iemand over gehoord, dus het internet op. In een leuk artikeltje 'Omgaan met planten' beschrijft Jac. P Thijssse bewegingen van plantendelen, zo snel dat je het kunt zien waar je bij staat¹. Maar niets over de paardenbloem. Google Scholar biedt wel tal van wetenschappelijke artikelen over het opengaan van de bloemen door warmte in het donker of door licht in de kou. Beweeglijk ding blijkbaar die paardenbloem, maar niets over mijn stelen.

Wel iets schrikbarends: ze is apomictisch. Moeilijk woord. Wat is dat nu weer?

¹ Jac.P.Thijssse (1928).Omgaan met planten, De levende natuur 33(1),p.9-12
<http://natuurtijdschriften.nl/download?type=document;docid=490295>

Blijkbaar is ze vrouw, de paardenbloem, en gedraagt ze zich zoals bladluizen: zonder bevruchting groeit de eikel uit tot een nieuwe plant. Of als een Amazone: weg met de man, ik kan het alleen wel af. Er blijft dus weinig over van mijn verklaring dat ze rechtop staan om insecten aan te lokken. Toch vormen ze wel vaak nectar en stuifmeel en worden ze echt wel bezocht door hommels en andere insecten (foto 2). Alleen maar aardig voor insecten? Zo is de natuur toch niet? Het kost energie en materiaal, dat doe je toch niet voor niets? Is het dan een evolutionair restje en is er geen reden om het te laten vervallen? Of is het toch voordelig om de mogelijkheid van bevruchting te laten bestaan? In zuidelijker delen van Europa vindt er wel echte bestuiving plaats en worden genen uitgewisseld. Hier gebeurt het blijkbaar heel af en toe en dan ontstaan er ook weer mannen. Maar hun kinderen zijn wel weer apomictisch, schrijft Weeda in de Oecologische Flora². Hoe vinden ze het uit, die botanici!

Gekloonde paardenbloemen

Door al dit gedoe bestaat een paardenbloempopulatie uit klonen, planten die aan elkaar gelijk zijn en aan hun moeder, maar niet aan planten van andere klonen. Op zoek naar de klonen in mijn tuin. En ja, er zijn lage planten met vrij korte bloemstelen en meer liggende bladeren (foto 1), maar ook forse planten met rechtopstaand blad en lange bloemstelen (foto 2 en 3).

Foto 1

Foto 3

Foto 4

Foto 2

² Weeda, E.J.; Westra, R.Ch. en T. (1991). Nederlandse Oecologische Flora. Wilde planten en hun relaties, 4

Twee klonen dus. Zouden er meer zijn?

Waar moet ik op letten volgens Weeda? Kleur van de stijl; kleur en vorm van de nootjes (vruchtjes), maar die zijn er nog niet. Bladvorm natuurlijk, maar ook kleur van bladsteel en nerven. Stand en vorm van de omwindselblaadjes, dat zijn die smalle groene slipjes onder het hoofdje³. Wat kan daar een variatie in zitten, bijna als de variatie in witte plooikragen op 17de-eeuwse schilderijen, maar hier zie ik dat niet.

Ander belangrijk kenmerk: is er stuifmeel?

De twee klonen in mijn tuin zijn volgens Weeda allebei de 'gewone paardenbloem', maar over het wel of niet liggen van de bloemstengel geen woord. Op de bijbehorende tekening van Westra staan alle stelen rechtop.

Dan maar weer zelf kijken. Op foto 4 zie je de stampers boven de bloem uitsteken en ze zitten vol stuifmeel. Dat stuifmeel komt uit de helmhokjes die samen als een kokertje om de basis van elke stijl zitten.

Foto 5

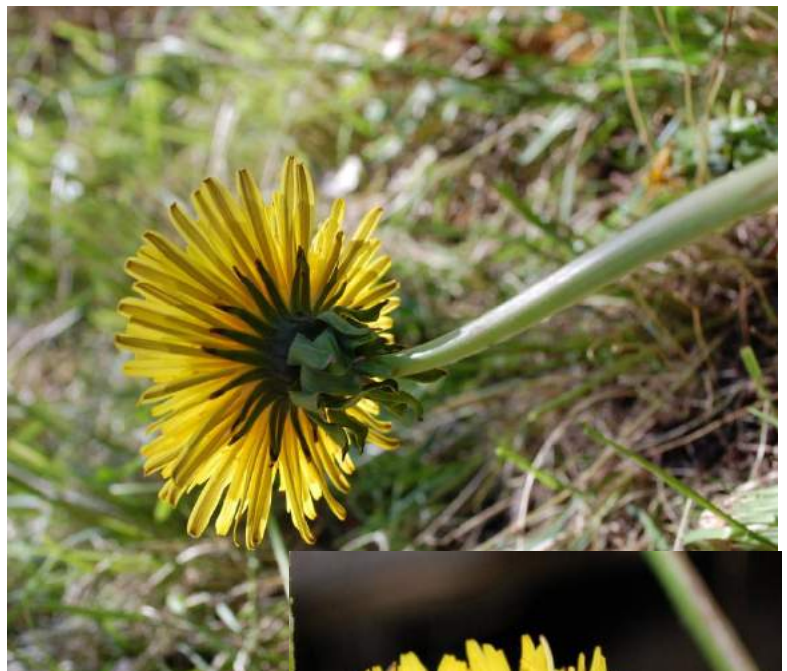

Foto 6

Foto 8

Foto 7

³ De bloem bestaat uit heel veel kleine bloempjes en wordt hoofdje genoemd.

De bloeiende bloemen staan rechtop of schuin op vrijwel rechte stelen (foto 5). De buitenste lintbloempjes hebben een donkere streep aan de onderkant; de bovenste omwindselblaadjes staan wijduit; de onderste omwindselblaadjes hangen omlaag. Ze hebben een bruine top met een vliezige rand, alles zoals bij de gewone paardenbloem hoort (foto 6). Op foto 7 en 8 is te zien hoe een hoofdje zich sluit. De lintbloempjes vouwen naar binnen, zodat je de donkere streep op de buitenste bloempjes kunt zien. De toppen van de bovenste omhulselblaadjes gaan omhoog en persen de lintbloempjes stijf tegen elkaar aan.

Foto 9

Foto 10

Start van de verdwijntruc

De uitgebloeide stelen beginnen dan met hun verdwijntruc. Bij de lage kloon liggen ze plat of iets gebogen op de grond (foto 9), bij de grote plant buigen ze naar beneden om tot bijna horizontaal, maar ze raken de grond meestal niet (foto 10 en 11).

Foto 11

Foto 12

Foto 13

Foto 14

Foto 15

Terwijl de zaadjes rijpen zie je de onderkant van het hoofdje uitdijen, het hoofdje is duidelijk zwanger (foto 12). De bloemblaadjes vormen een bruingeel propje op de top van het hoofdje, waar ze na een tijdje door het groeiende vruchtpluis vanaf worden geduwd (foto 13). Als een plukje tabak liggen ze dan op de grond (foto 14).

Ha, een nieuwe vraag: waar komt dat vruchtpluis vandaan? Voor een kind geen vraag, het is er gewoon. Op zoek dus. Bij de bloem is er geen vruchtpluis, alleen een kransje haren⁴ boven het vruchtbeginsel. Dat gaat groeien en het steeltje wordt langer en langer totdat het als een wit pruikje boven uit het hoofdje piept (foto 15).

⁴ Pappus genoemd

Foto 19 t/m 24: om de drie minuten op 12/5

Intussen gaan de stengels ook weer meer rechtop staan. Dat kan een paar uur duren. Tussen foto 16 en 17 zit ongeveer 6 uur. Probeer je in die fase de omwindselblaadjes naar buiten te buigen, dan breken ze af, zo stevig zitten ze nog vast om het hoofdje. Ze zullen dus moeten verslappen of ombuigen, want bij een mooie bolle pluizenbol hangen ze naar beneden (foto 24). Daar gaat nog weer aardig wat tijd overheen: pas een dag later, na een uur of achttien staat daar het eerste pluizenbolletje (foto 18)

Foto 16: genomen op 10/5 om 13.57

Foto 17: genomen op 10/5 om 19.49

Foto 18: genomen op 11/5 om 14.15

En dan ga je zitten wachten tot er weer zo'n hoofdje open gaat. Het gaat snel, maar niet supersnel. De ene keer duurde het zo'n vijftien minuten (foto 18 t/m 24, om de drie minuten gefotografeerd). Een andere keer duurde het langer, meer dan 18 minuten (foto 25 t/m 30, om de 3 à 4 minuten gefotografeerd). Blijkbaar hadden de omwindselblaadjes het toen wat moeilijk. Vaak is het in een flits gebeurd.

25 **Foto 25 t/m 30:** om de 3 à 4 minuten genomen

Het is vaak zomaar gebeurd, voor je het weet. Je kijkt even naar iets anders en hup daar staat weer een mooi wit bolletje. En dan moet er natuurlijk nog iets gebeuren onderaan het nootje, want dat moet van de hoofdjesbodem los. Dat duurt ook weer even. Ha, een windvlaag, het pluisje kantelt, het komt los (foto 31) en daar sleurt het parapluutje het nootje mee de wijde wereld in (foto 32).

Foto 31

Foto 32

Dit alles is prachtig te zien op dit filmpje: <https://www.schooltv.nl/video/hoe-groeit-een-paardenbloem-wist-je-dat-die-mooie-pluizenbol-ook-een-paardebloem-is> (en wie vindt de fout?).

Nicolien Bottema

Daling insecten

Uit de krant

Uit onderzoek van de Radboud Universiteit bleek dit jaar dat het aantal loopkevers in een natuurgebied in Drenthe in 22 jaar is gekelderde met 72 procent. Het aantal nachtvlinders in een Noord-Brabants natuurgebied daalde met 54 procent in 20 jaar. Deze insectengroepen omvatten bij elkaar elfhonderd soorten. (Volkskrant, 8.9.2018)

Insecten tellen

Het gaat slecht met de insecten. Wetenschappelijke publicaties luiden de noodklok. In Duitse natuurgebieden bijvoorbeeld is het aantal insecten in 27 jaar met 75 procent afgenomen. Insecticiden, stikstof, fosfaat en ook versnippering van leefgebieden zijn waarschijnlijk de boosdoeners. En wij kunnen niet zonder insecten...

Hoe tel je al die soorten?

Onderzoek naar de omvang van insectenpopulaties is buitengewoon lastig. Je moet meetresultaten hebben over een langere periode en op verschillende plaatsen. En: hoe tel je die talloze soorten? Men ving ze op bepaalde locaties in netten en dergelijk, en dan werden ze vervolgens gewogen. Sommige duidelijk te herkennen soorten werden een voor een geteld. Moeizaam, tijdrovend en duur.

Foto: Paula Maring

Een slimme camera

Onlangs is in Nederland een methode ontwikkeld om dat makkelijker en sneller te doen. Het gaat om een samenwerkingsproject van Naturalis, de Radboud Universiteit, EIS Kenniscentrum Insecten en NHL Stenden Hogeschool. De sleutel van de methode is een slimme camera die insecten kan tellen maar ook herkennen! Het gaat als volgt. Een gele houten plaat staat verticaal in een natuurgebied. Hier komen vliegende en kruipende insecten op af. Een kleine kubus staat ervoor, hierin zit de camera die al die insecten vastlegt. Elke tien seconden maakt deze een opname. De camera is uitgerust met software die soorten kan onderscheiden en die zichzelf leert dat steeds beter te doen. Hij kan nu vierduizend van de 17 duizend soorten in Nederland herkennen. Als een insect op de plaat is geland zoemt de camera erop in, de soortnaam wordt geregistreerd en geteld. Dit gaat permanent door en zo ontstaat een overzicht van alle aantallen per soort. Op dit moment is men bezig het aantal soorten te verhogen tot zesduizend.

Het is natuurlijk de bedoeling dat op een groot aantal plaatsen deze onderzoeksofzet wordt gebruikt. Men heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verzocht een monitorprogramma op te zetten. Maar ook particulieren kunnen deze camera's gaan gebruiken. Ze worden niet veel duurder dan 150 euro.

Heim Meijerink

(Naar: Cor Speksnijder, Gevangen door de camera, Volkskrant 8-9-2018)

Westerstraat 2 9481 CB Vries 0592-544393 www.slotoptiek.nl

Brillen & Contactlenzen

Ook voor:
Verrekijkers en Loepen
(Horloge)Batterijen/Horlogebandjes
Gehoorapparaten

Aangesloten bij NUVO/ANVC
Gratis parkeren voor de deur!

Het beste vers... bij EMTÉ!

Lekker Vers, Voordelig & Vriendelijk!

EMTÉ Vries, Oude Asserstraat 2

Meld u aan voor de
nieuwsbrief. Kijk op:
www.emte.nl

Een week vrijwillige vogelwachter op Texel.

Een telefoontje in juni 2017

Het was juni 2017 toen ik Jannes Gritter belde met de vraag of hij met mij een bepaalde week in augustus als vrijwillig vogelwachter op Texel wilde doorbrengen. Bezoekers informeren over De Slufter en vertellen welke vogels er te zien zijn. We zouden verblijven in een blokhut met minimale voorzieningen. Deze bestaat uit een klein kantoor en een slaapgelegenheid annex keuken waarin een stapelbed, gaspitje, koelbox, stroom van zonnecollector, geen stromend water en een chemisch toilet. Douchen konden we bij een camping in de buurt. We moesten zelf zorgen voor ons eten en we kregen wat zakgeld. De blokhut bleek overigens een leuk huisje: "De Zwarte Keet", in de duinen vlakbij onze "werkplek". De werkplek ook wel het balkon genoemd is het uitkijkpunt aan het eind van de Oorsprongweg in De Cocksdorp.

Zomer 2018 in de Zwarte Keet

Ook dit jaar zijn we weer samen een week vrijwillige vogelwachter geweest op Texel. De voorzieningen in de Zwarte Keet waren in die zin veranderd dat er nu veel muggen waren, waardoor Anco er ineens heel anders uitzag. Het douchen was nu veel beter geregeld. We kwamen nu okselfris thuis.

Vogelrijkdom en zoutwaterflora in de Slufter

In De Slufter zagen we veel vogels zoals lepelaars, zilverreigers, (regen)wulpen, bergeenden, diverse soorten meeuwen en sterns, roofvogels, zwarte ooievaar, zomertortel etc.

Als je van natuur en vogels houdt is De Slufter een geweldige plek om te bezoeken. Het is een uniek gebied dat in open verbinding staat met de Noordzee.

Het is een krekenselsel dat soms bij hoogwater onder water komt te staan. Er groeit zoutmelde, zeekraal,

zeealsem en lamsoor dat in de zomer paars van kleur is. Door de open verbinding met

zee is het gebied, waar wij een week lang naar kijken, dagelijks aan verandering onderhevig. Het is dus nooit hetzelfde en het verveelt niet.

Tijdens de diensten vertellen we bezoekers over het ontstaan van De Slufter. Verder zijn er verrekijkers en telescopen beschikbaar waar bezoekers gebruik van kunnen maken. Met name de telescopen zijn hits. Er werd nog niet om gevochten maar het scheelde niet veel.

Maar heel leuk is het contact met de bezoekers die uit veel meer landen komen dan alleen Nederland en Duitsland. Het bezoek van een mevrouw uit Tibet was wel bijzonder.

Afscheid van de Slufter

De laatste dag breekt aan inpakken, opruimen en de keet weer netjes maken voor de volgende groep vogelwachters. Nog even naar het balkon, genieten van de schoonheid van De Slufter en van wat er foerageert. Een regelmatige bezoeker is er ook weer, “ik dacht ik wil nog even kijken bij de baardmannetjes en wens jullie een goede reis terug naar het mooie Drenthe, dank je wel en misschien tot volgend jaar”. Wij hebben nog niks afgesproken. Eerst moet de winter maar weer voorbij zijn.

De vrijwillige vogelwachters Anco Bierman en Jannes Gritter.

Weide- en watervogels spotten in de Oostpolder

Jeugdactiviteit IVN Vries

Op zondagmorgen 15 april arriveerden vijf jeugdige deelnemers samen met hun ouders in de vogelwereld bij het Zuidlaardermeer. Allemaal kinderen die al eerder aan onze jeugdactiviteiten deelnamen. Dit was de eerste activiteit in een serie van vier. Ook een moeder liep mee.

Inneke en ondergetekende assisteerden de gids van het Groninger Landschap (Hans). Hij deelde A-viertjes uit, met daarop in kleur afgebeeld, de meest voorkomende weide- en watervogels. Verder kreeg ieder kind een IVN verrekijker te leen. Hans had een telescoop waarvan we gebruik maakten.

Duizenden brandganzen

De vogelrijkdom werd gedomineerd door de duizenden brandganzen die zich verzamelden voor de trek naar hun broedgebieden in Siberië. Iedere keer als ze door ons verstoord werden vlogen ze massaal op en lieten daarbij ook wel eens een poepje vallen.

Tientallen grutto's prikten in de natte bodem op zoek naar regenwormen. (foto) Kieviten buitelden door de lucht, tureluurs lieten van zich horen en een graspieper voerde een "parachutevlucht" uit. Het hoogtepunt van de middag was de ontdekking van drie zeearenden boven het Zuidlaardermeer!

Na afloop werd de dorst gelest met bekertjes Drents leidingwater.

Tekst en foto's: Paul van der Veur

Jeugdactiviteit IVN Vries: Toveren met herfstvruchten

Er werd 10 oktober druk geknutseld in het atelier van Plaats de Wereld in Vries. Zes kinderen van de Natuurvriendenclub van IVN Vries konden met schoenendozen, hun eigen toverdoos maken. De kinderen mochten zelf kiezen wat ze gingen doen. Als materiaal werd er gebruik gemaakt van mosjes, bladeren, kastanjes, takjes, maiskorrels, zelf meegebrachte kabouters, trollen, knutselpaddestoelen, eikeltjes, sierappeltjes, schorssnippers, gekleurd vliegenpapier, kleine pompoentjes en kalebasjes. Er was even uitleg over het materiaal maar al snel gingen de kinderen zelfstandig aan de slag.

Mooie creaties

Er ontstonden mooie creaties, in de vorm van een kabouterdorp, een natuurbos, een natuur schilderij, en zelfs een herfsthuis met een dak van maiskorrels.

Tussendoor konden de kinderen wat eten en drinken en gezien het mooie weer, ook gewoon verstopperkje spelen buiten.

Het is mooi om te zien hoe de kinderen spelenderwijs kunnen leren en genieten van de natuur, dicht om ons heen. Ook zie je te dat binnen de groep er een onderlinge band is ontstaan tussen de kinderen.

Inneke Brouwer

Op een mus

“Ach”, sprak een wijfjesmus te Weert,
“was ik maar nooit gesignaleerd
in sloppen, stegen en in straten
met allerhande onverlaten!

Wel zeer waarschijnlijk was ik dan
nog onverlaten door mijn man.”

Kees Stip

Uit: Mussenlust

De huismus in 50 gedichten

en 150 tekeningen van Peter Vos; Uitgeverij Müller

Vrouwte

Mannetje

Foto : Jakob Keun

Vogels in mei 2018

Kemphanen fotograferen

Samen met Anco Bierman en Jan Westerhof, mijn leermeester op vogel fotografie gebied, ben ik de afgelopen mei maand in Friesland op pad geweest. Het doel was in eerste instantie het vastleggen van het baltsgedrag van de kemphanen. Mannetjes en vrouwtjes treffen elkaar in Friesland en na de paring gaan

de mannetjes terug naar Afrika en de vrouwtjes vliegen door naar het noorden om daar te nestelen en hun jongen op de wereld te zetten. Helaas, naar later bleek, waren we twee (!) dagen te vroeg. Er waren wel wat kemphanen, maar veel meer dan kennismaken, eten en een bad nemen was er niet waar te nemen. Wie weet volgend jaar beter.

Visdiefjes

Mooi was het om te zien hoe de vrouwtjes van de visdiefjes hun charmes in de strijd gooien en daarmee de mannetjes aanzetten om kleine visjes voor ze te vangen. Dit als voorspel voor de paring.

Kluten aan en in de slag

In de tweede helft van mei zijn we terug gegaan in de hoop wat jong leven te kunnen fotograferen. Dat is gelukt. Vooral jonge kluten waren er in behoorlijke aantallen. Bijzonder was het om te zien hoe de waadplaats door de diverse kluten paartjes verdeeld waren in afzonderlijke territoria. Daarbinnen werden geen andere vogels geduld. Zo gingen ze, onder andere, constant achter de bergeenden, de grutto's en de tureluurs aan. In de tussentijd zochten de jonge pullen naar hun voedsel. Dat leidde af en toe tot een voor hun pijnlijke confrontatie. Want al schaarrelend gebeurde het dat zo'n pul bij de burens terecht kwam. Daar is op de fotoserie op de achterkant van de Kornoelje een mooi voorbeeld van te zien.

Tekst en foto: Ed Molenaar

Formido

deco bouwmarkt

Formido Tynaarlo

Onlandweg 5

Tel. 0592 - 541 714

Drie hoogtepunten in natuurbeleving

tijdens vakantie in Frankrijk in het voorjaar.

De geboorte van een libelle

11 juni. Op een camping in Aveyron stonden we aan de rand van een meer. In de schaduw onder onze caravan stond een koelbox. Tot mijn verrassing zag ik daar iets wat ik nog nooit eerder had waargenomen: een zachtgroene, bleke libelle was uit zijn pophuid gekropen, het zgn. uitsluipen. Hoe was deze “najade” die misschien al jaren in het water leefde op de koelbox terecht gekomen? (we stonden op ongeveer 15 meter van de dichtstbijzijnde oever!). Misschien tijdens de regenbuien van die morgen het land op gekropen? Zijn “wedergeboorte” vond niet plaats op een waterplant.

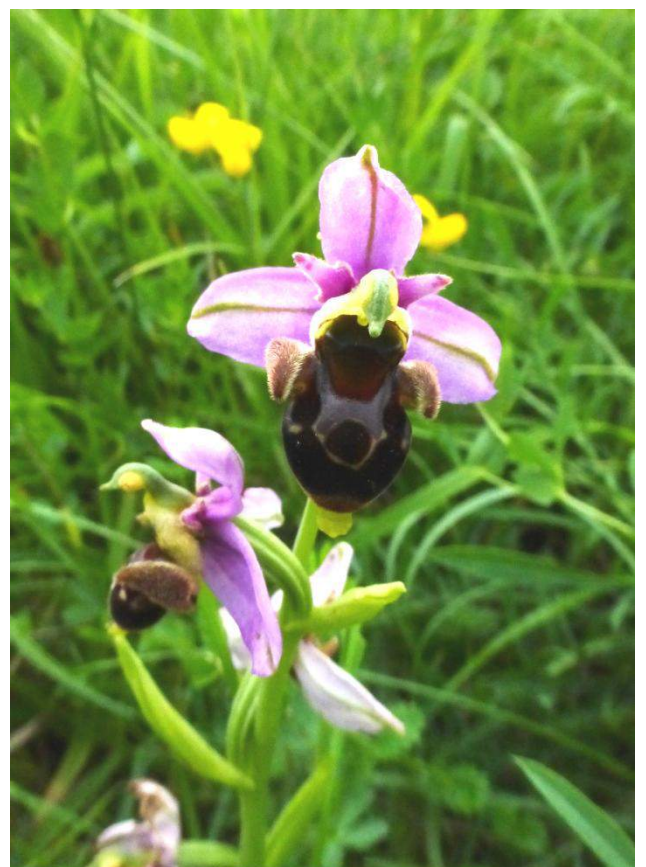
De volgende uren ging in af en toe even kijken en zag hoe hij in de zon langzaam uitkleurde en zich verplaatste op de koelbox. Opgewarmd door de zon, de volgende ochtend, vloog de libelle weg. We wensten hem/haar een mooie bruiloft en een, weliswaar kort, gelukkig leven toe.

16 juni. Bij ons vertrek vertellen we de campingeigenaar van onze natuurbelevissen. Daarop nodigt ze ons uit om nog even naar een weiland te lopen waar bijenorchissen bloeien. Ook een cadeautje!

Een lichtje in de bloemenwei

27 juni. Op een camping bij het Parc Naturel Regional du Livradois-Forez.

Zittend bij het kampvuur (op 1060m hoogte) ontdekte iemand een klein lichtje in de

bloemenweide. Een glimworm? Ik ving hem en we zagen een insect van ongeveer een centimeter lang met op zijn achterlijf een groenig lichtje. Toen we beter keken bleek het een paartje te zijn. Het vrouwtje had met haar lichtsignalen het mannetje gelokt en nu hadden ze seks. Meer lichtjes konden we niet ontdekken, dus is het wel bijzonder dat die twee elkaar hebben gevonden of hadden andere paartjes hun lichtjes uitgedaan?

De glimworm blijkt een soort kevertje

Thuis heb ik in boeken en op internet naar informatie gezocht. Het blijkt om een soort kevertje te gaan: *Lampyris noctiluca*, wijdverbreid in Europa maar niet in het noorden. De naam glimworm is misleidend omdat het kevertjes zijn. Deze is ingegeven door de afwijkende vorm van het vrouwtje. Ze geven licht door een proces dat bioluminiscentie wordt genoemd. In speciale lichtcellen wordt de benodigde energie geproduceerd. Een reflecterende laag voorkomt dat het licht naar binnen straalt. Het licht ontstaat door een chemische reactie van bepaalde stoffen en de lichtsignalen dienen om een mannetje te vinden. Dat mannetje ziet er niet wormachtig uit maar echt als een klein kevertje met dekschilden en vleugels. Er zijn diverse soorten met eigen lichtsignalen: permanent gloeiend of knipperend. De soort die wij zagen behoort tot de eerste groep.

Tekst en foto's: Paul van der Veur

De Belevingstuin van Visio De Brink

Het bestuur van IVN Vries heeft een paar middagen gewerkt in de belevingstuin van Visio De Brink. Dit gebeurde als tegenprestatie voor de houtsnippers die het IVN van De Brink kreeg voor de Vlindertuin.

Activiteitenprogramma IVN Vries 2018-2019

November 2018

Zaterdag 3 november.

Natuurwerkdag in het Holtveen.

Start om 9.30 uur bij de paardenstal aan het zandpad. Einde ongeveer. 14.00 uur.

Verwijderen houtopslag, onderhoud wandelpaden, enz. door jong en oud.

Doet u ook weer mee?

Voor materiaal, koffie, thee, soep en broodjes wordt gezorgd.

Aanmelden bij Sipke Sikkes,

sikkesvanelk@hetnet.nl

of tel. 0592 543 497.

Dinsdag 20 november.

Lezing over bijen en bermen.

Aanvang 20.00 uur in het dorpshuis "De Pan", Vries.

Lezing door Ans Lutgerink, IVN Westerveld.

Hommels, wilde bijen en honingbijen zijn van levensbelang. Zonder hun werk zouden allerlei groenten en fruit van ons menu verdwijnen. Bijen leven van de nectar en het stuifmeel van bloemen. Maar er zijn te weinig bloemen in ons buitengebied met intensieve landbouw.

Bermen zijn daarin belangrijk als bloemrijke netwerken waarlangs

Foto: Anco Bierman; knuffelende eekhoorns

bijen en hommels zich kunnen verplaatsen tussen de overgebleven bloemrijke gebieden. Daar kunnen wij bij helpen. Na de lezing gaan we "bermbloemenballen" maken die we kunnen verspreiden in de bermen rond Vries.

Januari 2019

Zaterdag 19 januari.

Nieuwjaars/snertwandeling rond Zeijen.

Start om 10.00 uur bij café Hingstman. De wandeling wordt begeleid door de "Zeijer Wiek". Deze stichting is al jaren bezig met onderhoud en herstel van het landschap rond Zeijen. Na afloop is er om ong. 12.00 uur een snertmaaltijd bij café Hingstman, kosten € 6.

Aanmelden bij Kor Mulder, kormulder@kpnmail.nl of tel. 0592 544 139.

Februari 2019

Dinsdag 12 februari.

Lezing over gierzwaluwen.

Aanvang 20.00 uur in het dorpshuis
"De Pan", Vries.

Lezing door Johan Tinholt,
Dedemsvaart.

Johan heeft 25 jaar ervaring als beschermmer van deze snelle zomervogel. Met een uitvoerige presentatie zal hij veel laten zien over het leven, het broeden en de trek naar Afrika van deze vogel. De gierzwaluw blijft gedurende zijn leven bijna altijd in de lucht, bijna alles gebeurt vliegend. Zijn trektocht gaat over 8500 km enkele reis. En zo zijn er meer records, die de gierzwaluw met gemak haalt. Bent u nieuwsgierig?

Maart 2018

Dinsdag 19 maart. Algemene Ledenvergadering IVN Vries.

Aanvang 19.30 uur in het dorpshuis
"De Pan", Vries.

Lezing "Steenуilen"

Na de pauze: een lezing over steenuilen, door Erwin Bruulseма van de stichting Steenuilen Werkgroep. Het kleinschalig landschap verdwijnt en daardoor heeft de steenuil het moeilijk. Uilen zijn geen nestenbouwers en vinden het lastig

om een nestplaats te vinden. In samenwerking met de stichting Steenuilen Werkgroep is onze nieuwe werkgroep "Steenуilen" hard bezig nestkasten op te hangen.

April 2019

Zaterdag 13 april. Wandeling in de "Hondstongen", Yde.

Tijd: 15.00 tot 16.30 uur, o.l.v. Bram Visch, IVN Vries.

We starten bij het meisje van Yde aan het Yderholt. We lopen veel over zandpaden die op bepaalde gedeelten wat nat kunnen zijn. Ingeklemd door de zuideres van Yde en het voormalig grote heideveld ten noorden van Vries ligt het beekdal van de Runsloot. In cultuurhistorisch opzicht is dit een voorbeeld van een gaaf, kleinschalig beekdallandschap. Tijdens de wandeling wordt aandacht besteed aan het ontstaan en de ontwikkeling van het landschap.

Zaterdag 20 april. Plantenruilbeurs bij Kor en Annemarie.

Van 10.00 tot 12.00 uur staan de planten voor u klaar om geruild te worden onder het genot van koffie, of thee. Om 11.00 uur is er een korte rondleiding door de tuin. Iedereen, ook niet-leden zijn welkom. Ingang aan de Eswal in Vries.

**Zaterdag 11 mei. Lezing/excursie
“Weidevogelbeheer, topsport in
natuurbeheer”.**

Lezing door Arjan Hendriks,
natuurbeheerder Noord van Het
Groninger Landschap.

Van 10.00 tot 12.30 uur bij
Bezoekerscentrum Reitdiep, Wolddijk
103, Groningen.

Vertrek vanaf de Brink in Vries 9.15
uur (poulen).

Het Groninger Landschap beheert in
het Reitdiep ten noorden van de stad
Groningen ruim 500 ha aan
weidevogelgrasland. Arjan zal ingaan
op de ontstaansgeschiedenis van het
Reitdiep, de achteruitgang van de
weidevogels en de oorzaken daarvan,
het uitgevoerde weidevogelbeheer
en het Actieplan Weidevogels
Groningen.

Aansluitend neemt Arjan ons mee op
excursie in het aangrenzende

weidevogelreservaat De
Koningslaagte. Je weet niet wat je
ziet. Schitterend!

Opgave bij Kor Mulder:

kormulder@kpnmail.nl of 0592 544
139.

**Donderdag 30 mei
(Hemelvaartsdag). Koken uit de
natuur.**

Van 13.30 tot 16.30 uur bij “Plaats de
Wereld”, Westerstraat 26a in Vries.

Een leuke workshop voor het hele
gezin. Onder deskundige leiding leer
je tijdens een korte wandeling
eetbare planten herkennen en
oogsten. Met de oogst gaan we de
keuken in en maken lekkere hapjes
die we daarna opeten.

Volwassenen € 10, kinderen gaan
gratis mee. Graag vooraf aanmelden:
0592 795340, of

info@plaatsdewereld.nl

Jeugdactiviteiten IVN Vries

Volgend jaar wordt er weer een serie
activiteiten voor de

“Natuurvriendenclub” georganiseerd. De
jeugd zal even moeten overwinteren!
In de volgende Kornoelje daarover meer.

Activiteitenprogramma IVN Eelde-Paterswolde najaar 2018-voorjaar 2019

(Voor bepaalde lezingen/excursies kan een geringe bijdrage worden gevraagd)

Zaterdag 27 oktober.

Nacht van de Nacht

IVN Eelde-Paterswolde organiseert dit jaar geen Nacht van de nacht. Mocht u aan een activiteit mee willen doen dan staan op internet of andere media allerlei mogelijkheden in de omgeving.

Foto: Anco Bierman

Zaterdag 3 november.

Natuurwerkdag

Natuurwerkdag. Kinderen van onze jeugdwerggroep (9-12 jaar) gaan onder begeleiding naar het Bongveen bij Yde. In ons dorp kunt u voor allerlei klussen aan de slag in het **Bijenbos** aan de Helmerdijk. Werktijd 10.00 – 12.00 uur. Graag aanmelden bij glstockmann@hotmail.com

Maandag 19 november. Extra algemene ledenvergadering

Stemming over de nieuwe **conceptstatuten** en het nieuwe concept huishoudelijk reglement. Na de discussie en de stemming vertelt **Anne van der Zijpp over Natuur in eigen omgeving.**

Locatie: Ons Dorpshuis te Paterswolde. Aanvang 20.00 uur.

Donderdag 13 december. Lezing door Edo Hiemstra over wolven in Nederland.

Edo neemt ons mee in zijn verhaal over wolven in Europa, hoe ze zich verspreid hebben. Edo Hiemstra is vrijwilliger bij Wolven in Nederland. Locatie Ons Dorpshuis te Paterswolde. Aanvang 20.00 uur.

Vrijdag 28 december.

Snertwandeling.

Wandelen en na afloop snert eten (op eigen kosten).

Via e-mail en via lokale media krijgt u t.z.t bericht hierover.

Januari 2019. Over bomenbeleid van de gemeente Tynaarlo, door Maaïke Teekens, beleidsmedewerker ontwikkeling en beheer openbare ruimte. Via de IVN-mail en de media: datum, tijd en locatie.

Woensdag 27 Februari 2019.

Natuur-pubquiz.

Locatie: Café Theater Boelens, Hoofdweg 83, Eelde

Tijd: 20.00 – 22.00 uur.

Deelname is gratis, consumpties zijn voor eigen rekening.

Opgave van groepen (minimaal 2, maximaal 4 personen per groep) bij

aafkeellen@gmail.com. Graag vóór 23 februari.

Dinsdag 19 maart. Algemene ledenvergadering.

O.a. als agendapunt het definitieve besluit nieuwe statuten en huishoudelijk reglement.

Na de pauze spreekt **Dorinda Hijzeler**, medewerker duurzaamheid gemeente Tynaarlo, over onze **ecologische voetafdruk**. Met als interactief onderdeel een **quiz**.

Locatie Ons Dorpshuis te Paterswolde. Aanvang 20.00 uur.

Najaarsprogramma IVN Zuidlaren

Zondag 14 oktober 2018

Paddenstoelenexcursie

In het Laarwoud achter de Dorpskerk te Zuidlaren. Opgave voor deelname (verplicht) bij JanSiem Rus (jsrus2013@gmail.com)

Zaterdag 3 november

Natuurwerkdag

In de IVN vlinder- en insectentuin en bij het orchideeënveldje op het achterste parkeerterrein van de Prins Bernard hoeve (de laatste locatie is onder voorbehoud).

Opgave voor de activiteiten in de Insecten- en Vlindertuin bij Egbert

Veenstra (egbertv@hotmail.com) en voor de PB-hoeve bij JanSiem Rus (jsrus2013@gmail.com)
De activiteiten zijn van 10 tot 13 uur.

Woensdag 14 november

Mieren

Lezing door Diliaan Welink
20 uur De Ludinge

Donderdag 15 november

Vogelwerkgroepavond

Clubgebouw bijenvereniging
Osbroeken Zuidlaren, 20.00 uur

AUTOBEDRIJF
HAZENBERG B.V.

REPARATIE/ONDERHOUD, AIRCOSERVICE,
VERKOOP NIEUW/GEbruikt, TANKSTATION AVIA, WASBOXEN,
PECHHULP/TRANSPORT/BERGING, AUTOSCHADE.

Oude Asserstraat 32, Oude Asserstraat 19, Asserstraat 1
9481 BL Vries K.v.K.: 04035343000
Tel. : (0592) 54 12 12 www.autobedrijf-hazenberg.nl
Fax : (0592) 54 40 56 info@autobedrijf-hazenberg.nl

Zondag 18 november

De Adderhorst

Excursie ; aanvang 10.30, vanaf
Hunebedstraat 26 ,Tynaarlo
De Adderhorst in Tynaarlo ligt aan
het Zeegserloopje, een zijloop van de
Drentsche Aa. Duur: ongeveer
anderhalf uur. Maximaal 20
deelnemers, opgave bij Wanda ten
Cate (cateh002@planet.nl of
0622792905)

Zaterdag 1 december

Vogeltocht

van de vogelwerkgroep IVN Zuidlaren
IVN-leden zijn van harte welkom om
een keer mee te gaan met een
vogeltocht. Neem dan tevoren
contact op met
dickschoppers@gmail.com of 050-
4094168 / 06-51733809.

Woensdag 19 december

Vogels op Schier

Lezing door Koos Dijksterhuis

We kennen Koos van zijn
Natuurcolumns in het dagblad
Trouw..

20 uur De Ludinge

Vrijdag 28 december

Eindejaarsplantenjacht

IVN Vlindertuin Zuidlaren, 14.00 uur

Cursus Paddestoelen herkennen

Henk Pras en Jan Menzinga

Dinsdag 23 oktober

Theorieavond

20.00 uur, de Ludinge

Zondag 28 oktober

Excursie Paddenstoelen

aanvang 10.00 uur

Kosten € 10 voor leden en € 15 voor
niet-leden.

Maximaal 25 deelnemers.

Aanmelden bij tmj.jonker@planet.nl

Dassen in het Holtveen

Eelke Riemersma heeft een filmpje gemaakt van dassen in een burcht in het Holtveen.

Dit filmpje is op de website van IVN Vries te bekijken: www.ivn.nl/vries

Uit de krant

Foto: Maas van de Ruitenbeek

Op weg naar verduurzaming

Afvalbeleid van de gemeente Tynaarlo

Vanaf januari 2019 gaat de gemeente de losse plastic zakken voor plasticafval vervangen door containers. Al het plastic, metaal en de drankenkartons kunnen daarin gedeponereerd worden. De gemeente hoopt hier mee te bereiken dat er nog meer afval gescheiden kan worden. Er is verder winst te behalen met het Groente-, Fruit- en Tuinafval. Er gaat nu nog veel van het GFT-afval bij het restafval. Dat verdwijnt dan in de verbrandingsovens. Daarom heeft de gemeenteraad besloten dat GFT afval gratis ingeleverd kan worden. Op die manier kan er veel meer GFT-afval tot compost gerecycleerd worden!

**ELECTRO
WORLD**
SPECIAALZAAK

TOLNER

BEELD - GELUID - HUISHOUDELIJKE APPARATUUR

Eigen Technische Dienst

Colofon IVN Vries

Bestuur

Voorzitter

(Algemene zaken, PR en ledenwerving)

Kor Mulder

kormulder@kpnmail.nl

T : 0592 544 139

Secretaris

Kees Langeveld

Houtwallen 17, 9481 ER Vries

secretariaat.ivnvries@gmail.com

T : 0592 543 951

Penningmeester

Dick Koelewijn

penningmeester.ivnvries@gmail.com

T : 0592 543 317 of 06 5389 2229

Bankrek.nr: NL19RABO0366 5693 09

Bestuursleden

Sipke Sikkes

(plv.voorzitter)

sikkesvanelk@hetnet.nl

T: 0592 543497

Redactie Kornoelje

Heim Meijerink

hpmeijerink@hetnet.nl

Ina Maring

cmmaring@kpnplanet.nl

Annemarie de Vries

annemarie@mozartlaan.eu

Esakkers 2, 9481 CG Vries

T: 0592 544 139

Druk: TPS Roden

Werkgroepen

1. De Vlindertuin

Wil Folkers; alkasa@home.nl

T : 0592 542 732

2. Vogels

Anne Hielke van der Meulen;

a.h.vd.meulen@gmail.com

T : 0592 315 924

3. Jeugdactiviteiten

Inneke Brouwer

icbrouwer@hetnet.nl

4. Bomen, ruimtelijke ordening en milieu

Wietske Jonker- ter Veld

wlterveld@hotmail.com

5. Stichting De Vriezer Holten

(v/h De Fledders)

Eelke Riemersma; T : 0592 543 818

eelke.riemersma@kpnplanet.nl

Activiteitencommissie

Kor Mulder; kormulder@kpnmail.nl

Sipke Sikkes; sikkesvanelk@hetnet.nl

Schoolprojecten

- De Vijverstee, OBS: Welterberg

Siebre Zijlstra; s.p.zijlstra@ziggo.nl

- De Holtenhoek, CBS: Holtveen

Sipke Sikkes; sikkesvanelk@hetnet.nl

Vormgeving Kornoelje:

Annemarie de Vries

Website beheerder:

Anne Hielke van der Meulen

Website:

www.ivn.nl/vries

foto Kornoelje voorzijde: © Erik van den Ham

Kluten in en aan de slag

Foto's: Ed Molenaar; zie p.34

Foto's: Kees Langeveld

Mieren Excursie Theehuis "De Bosrand" 20.4.2018